

Uudised

Hea klient!

Selle kevade ja ilmselt terve aasta märksõnaks on ja jääb kindlasti Covid-19 ja sellega seonduv. Kas keegi oleks mõni kuu tagasi julgenud panustada sellele, et kogu maailm keeratakse praktiliselt ühe päevaga lukku ning kõik suurüritused (sh olümpiamängud) jäävad ära või lukkuvad edasi? Kui vanasti küsiti, et kas tead kedagi, kes teab kedagi ..., siis selles kriisis võiks küsida, kas tead kedagi, keda see kriis ei puudutanud.

Mismoodi on see mõjutanud aga jõudluskontrolli meil ja mujal? Siin tuleb eristada piimaveiste jõudluskontrolli sigade või lihavesiste jõudluskontrollist. Seakasvatus on bioohutuse mõttes kindlasti nendest kõige karastunud ning kõrvaliste inimeste sattumine sigalasse on välistatud. Lihavesistega on olukord samuti veidi lihtsam ning võõraste vältimine, eriti siseruumides, mõnevõrra hõlpsam. Piimaveistega oli olukord teiste loomakasvatuse sektoritega võrreldes ilmselt kõige ettearvamatum – tegemist on siseruumidega ning paratamatult on farmides rohkem tööalaseid kontakte inimestega, kes ei tööta farmis igapäevaselt. Eestis korraldab iga farm ise piimaproovide võtmise ja EPJ roll on proovide transport, mistõttu jõudluskontrolli tavarutiin jätkus väikeste muutustega ka sellel perioodil edukalt. Meie kontorid olid klientidele küll suletud, aga telefonid ja e-lahendused toimusid jätkuvalt ning õnneks meie töötajaid viirus ei puudutanud.

Teiste riikide kolleegidega suheldes selgus, et leidis neid, kes piirangute tõttu ei saanud oma töötajaid farmidesse piimaproove võtma saata, mistõttu oli jõudluskontroll ajutiselt peatunud.

Siinkohal soovin tänada kõiki meie kliente, kes leppisid sellega, et meie kontorid olid suletud ning kelle tegevus ning bioohutus võimaldas meil kõigil terveks jääda!

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli ASi juhataja

Labor kontrollides edukas

EPJ labor peab piimaanalüüside usaldusväärsuse tagamiseks ennast järjepidevalt kontrollima.

Nii võttis märtsis labor osa rahvusvahelisest ringtestist, mida korraldavad Rahvusvaheline Piimatööstuste Laborite Kontrolli Keskus (CECALAIT) ja Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee (ICAR) rasva-, valgu-, laktoosi-, karbamiidisisalduse ja BHB-sisalduse ning külmumistäpi ja somaatiliste rakkude arvu määramiseks. Samuti osales EPJ labor mastiiditekitajate määramise ja tiinuse testi ringtestis.

Võrdluskatsed näitasid, et EPJ labori analüüsimeetodid on kõigi nimetatud piimakomponentide osas on lubatud hälbe piirides, laborite arvestuses oli EPJ labor piima valgusisalduse määramisel 12 osavõtja seas teisel kohal. Ka kõik teised tulemused jäid lubatud hälbe piiridesse.

Maikuu toimus Eesti Akrediteerimiskeskuse assessorite järelevalvevisiit, mille käigus hinnati labori vastavust standardile EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 "Üldnõuded katse- ja kalibreerimislaborite kompetentsusele". Hindamisrühm leidis, et labor täidab selle standardi kõiki nõudeid ja on kompetentne kvaliteetselt läbi viima oma tegevusi.

Tulemused kinnitavad EPJ labori tulemuste usaldusväärsust ja on aluseks jätkuval akrediteeringule.

Teenuse uuendus

EPJ plaanis 1. aprillist hakata pakkuma piimatöötlejatele võimalust lasta määrata bakterite üldarvu piimas igal tööpäeval – töötleja saab ise valida endale sobiva päeva proovide saatmiseks.

Koroonakriis lükkas meie plaanid edasi, kuid juunist alates on EPJ klientidel see võimalus olemas.

Esimene kuu näitab, et proove jagub pea igasse päeva, vaid mõnel üksikul päeval ei ole vastavat analüsaatorit vaja tööle panna.

Edasi lükkunud infopäevad ja koolitused

Pikaajaliste traditsioonidega EPJ ja ETKÜ ühised kevadised infopäevad jäid sel aastal toimumata. Kuupäevad ja kohad olid juba paigas, kuid koroonaviirusest tingitud eriolukorra tõttu lükkasime infopäevad edasi.

Esialgsete plaanide järgi on infopäevad kavas korraldada 2021. a alguses.

Samuti lükkusid edasi Vissukese koolitused, mis on meie klientidelt hea vastuvõtu saanud.

Jälgige EPJ kodulehte, kus anname teada, millal ja mis vormis koolitusi korraldame. Küsimuste ja probleemide korral julgustame teid pöörduma meie jõudluskontrolli piirkonna spetsialistide poole.

Suurima laktatsiooni-toodanguga lehm on Saaremaalt

Laktatsioonitoodangute edetabelit juhib Kõljala POÜ lehm Mille EE0014638725 (isa 62928 CRICKET-ET, ema EE 12245338, emaisa 62287 MELVIN), kelle viienda laktatsiooni piimatoodang oli 22 342 kg piima.

Mille on üle 20 000 kg lüpsnud juba kaks järjestikust laktatsiooni. Tema neljanda laktatsiooni toodang oli 20 391 kg, mis oli siiani Eesti parim tulemus.

Lisaks Millele on laktatsiooni jooksul üle 20 000 kg piima Eestis lüpsnud veel kaks lehma: Torma Põllumajandusosaühingu lehm Maari EE0016624290, kelle 2. laktatsiooni piimatoodang oli 20 160 kg ning Aktsiaselts Väätsa Agro lehm EE0018500370, kes 2. laktatsioonil lüpsis 20 123 kg piima.

Uus nõukogu

EPJ üldkoosolek kinnitas juunis järgmiseks kolmeks aastaks EPJ nõukogu koosseisus: Hendrik Kuusk (Maaeluministerium), Anu Hellenurme, Jaanus Murakas, Ulve Märton ja Mihkel Olt.

Praktilisi näpunäiteid sigade ajamisel

Tunnustatud seakasvatuse konsulent John Gadd, kes on oma teadmisi jaganud ka Eesti seakasvatajatele, tutvustab käesolevas artiklis sigade ajamist ja transpordivahendile laadimist. Ei ole midagi ärritavamat ja masendavamamat kui tõrksate sigade ajamine kaalule või autole, eriti veel kaldteed pidi. Ajamisel tekkiv stress mõjub negatiivselt liha kvaliteedile, liha töötlemisele ning tarbijale, sigadele endile kui ka sigade ajajale. Alljärgnevalt praktilised soovitusel, mida õpikutest ei leia.

Fotod: Bert Jansen

Üldised tähelepanekud

Sigade käitumist jälgides saab neid liigitada kartlikeks ja närvilisteks ning rahulikeks ja kuulekateks. Sellest lähtuvalt ka erinevad soovitusel. Närviliste sigade puhul tuleb kasuks, kui paaril päeval enne kaalumist, laadimist või lihtsalt ümberpaigutust leida aega, et kord päevas lihtsalt kõndida sulus, harjutades sigu inimesega koos liikuma. Selline tegevus rahustab sigu ja see võiks kesta 20 sekundit kuni minut päevas. Ka kõrvalsulgude närvilisematele sigadele avaldab see positiivset mõju. Vastupidiselt närvilistele sigadele õpetab sulus kõndimine niigi rahulikud sead inimese liikumisele mitte reageerima. Neid on kasulik jälgida väljaspoolt sulgu ning sisenema peaks ainult vastavalt vajadusele.

Sigade ajamiskoridorid peaksid olema vähemalt ühe meetri laiused, mis võimaldaks kahel, veel parem kolmel seal kõrvuti

liikuda, sest sisenemine uude keskkonda on ühele seale kartust tekitav. Kahe kuni kolme sea kõrvuti liikumisel tekib sigadel kindlam tunne ja uudishimu saab kartusest võitu, nii et tekib isegi konkurents nn kõige julgema tiitlile. Kui koridor on kitsam kui meeter, siis korruga ajamiseks on parim kolm siga. Suurtele üksustele selline meetod muidugi ei sobi. Enne transporti ei soovitata liiga palju sigu korruga vahekäiku lasta, sest see tekitab sigades ärritust ja närvilisust. Vältida tuleb liigset tagantsundimist, mis muudab sead rahutuks ja nende edasilikumise aeglaseks. Rahulikud sead on üldiselt head liikujad.

Sigadel on loomulik vastumeelsus lahkuda tuttavast keskkonnast, mistõttu nende sorteerimine ja ajamine võib osutada tõeliseks katsumuseks. Texase Tehnikaülikooli professor John McGlone soovitab oma uuringu põhjal kasutada sorteerimise või ajamise abivahendina nn ajamisplaati, mis võrreldes muude vahenditega (mitmesugused löögivahendid, mõlad, kõristid, piitsad) osutus parimaks, hoides kokku sorteerimiseks kuluvat aega. Lisaks on oluline sorteerimisega seotud toimingud läbi viia aeglaselt liikudes, rahulikult, mitte karjades. Elektriliste piitsade ja muude löögivahendite kasutamine sorteerimiseks ei sobi, sest siis moodustavad ülesärritatud sead lohutuseks ühtse grupi ja nende eraldamine on peaaegu võimatu.

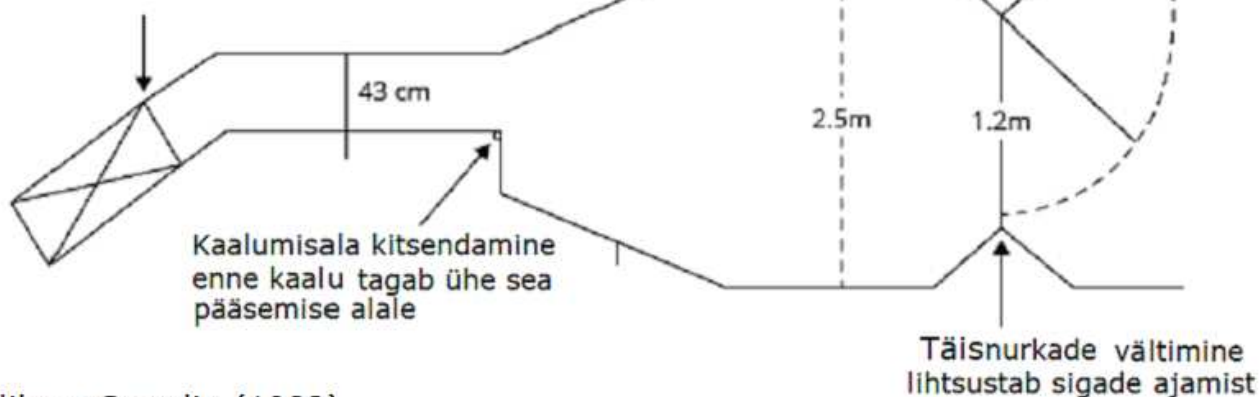
Sigade vastumeelsuse vältimiseks tuttavast keskkonnast väljumisel on kasulik ukse lähedal olevate sulgude ette asetada ajutised viie meetri pikkused läbipaistmatust materjalist aiad, vältimaks nn “vennastumist” seal olevate sigadega. Ajamiskoridorid peavad olema ühtlaselt valgustatud, vältides suuri kontraste, pimedaid või hämaraid alasid. Erineva valgustusega alad muudavad sead närviliseks.

Hoonest väliskeskkonda väljumine on sigadele lihtsam kui hoonesse sisenemine. Väljumisel on oluline jälgida, et pimedal ajal põleks välisvalgustus. Vältida tuleks näkku puhuvat tugevat õhuvoolu ja inimese viibimist sigade liikumisteel või selle kõrval. Sigade ajamiseks on kasulik ventilaatorid seisma panna, valgustada kogu liikumiskoridor, sh laadimisestakaad vältimaks pimedaid alasid. Sead peavad ajamiskoridoris ja laadimispaigas iga inimest ohuks. Ka autojuht ei tohiks autost väljuda, seda ainuüksi juba bioohutuse nõuetest lähtuvalt. Sigade sisenemise väliskeskkonnast hoonesse teeb lihtsamaks mahalaadimis- ja sissepääsuala hea valgustus, sest sead kardavad väga hämarasse ja pimedasse ruumi minekut.

Soovitusel sigade kaalumiseks

Sigade ajamine kaalule suurest grupist võtab rohkem aega kui ajamine väiksemast grupist, mistõttu kaalumisaedikus olevad sead võiks hoida ajamisaia abil kahes grupis – kaalule lähemaloleval alal hoida väiksem grupp sigu, kusjuures ruum peab võimaldama sigadel vabalt liikuda, mis hoiab ära sigade tunglemise vahetult kaalu ees olevale alale. Kaalumisaedikus peaks vältima täisnurkseid alasid, sest sinna on sigadel kombeks koguneda, liikumissuunaga aiast väljapoole. Vahetult enne kaalu peaks ajamiskoridor kitsenema ja kaal peaks paiknema koridori suhtes nurga all – see vähendab sigade hirmu eesootava kaalu suhtes. Samuti muudab sigade kaalule ajamise sujuvamaks kui nimetatud ala piirded on läbipaistmatust vineerplaadist. Oluline on vältida sigade pimestamist kaalule sisenedes, mis tähendab, et valgustus peab olema kõikjal ühesugune. Kaalumisaediku soovituslikud mõõdud ja kuju on joonisel 1.

Nurga all paigutatud ajamiskoridor vähendab sea hirmu eesoleva suhtes

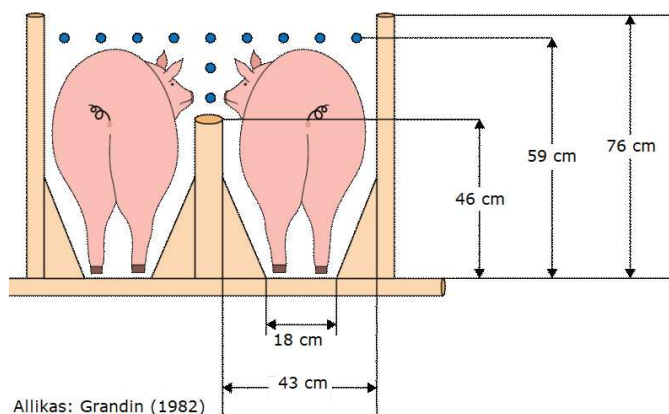

Allikas: Grandin (1982)

Joonis 1. Kaalumisaediku skeem

Soovitused sigade laadimiseks autole kaldteega estakaadil

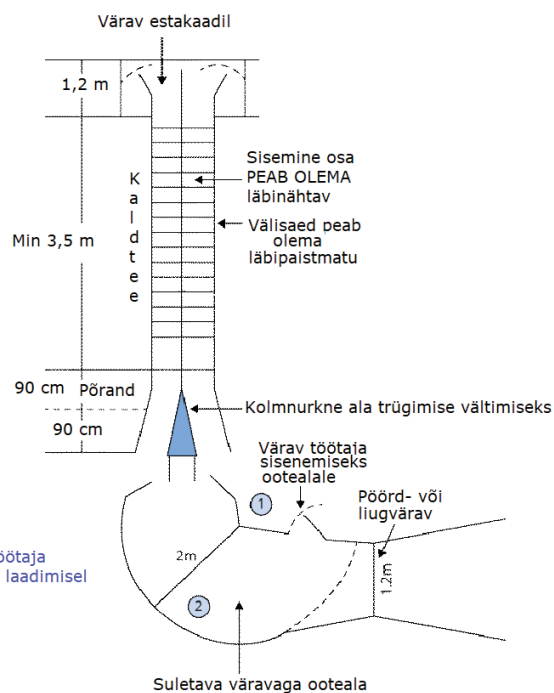
Sigade ajamine kaldteega laadimisestakaadile on lihtsam, kui kaks siga saavad liikuda kõrvuti omavahel konkureerimata ja trügimata. Seda võimaldab nn “koridoride kitsenemine”, kus kõrvuti kõndivad sead on füüsiliselt vaheajaga eraldatud, kuid visuaalselt mitte. Vaheaed peab võimaldama sigadel üksteist näha. Välimised piirid peaksid olema sisemisest kõrgemad ja läbipaistamatust materjalist (joonis 2).

Joonis 2. Kitsenev ajamiskoridor

Laadimisestakaadi kaldtee soovitatakse ehitada “V-kujuliseks”, vähendades põrandapoolset osa 10–15% nagu joonisel 2. Selline olukorra muutumine häirib sigu, viib nad tasakaalust välja ja paneb nad kiiremini liikuma, et jõuda mugavamale pinnale. Seda, kuidas selline lihtne nipp paneb sead üksteise järel peaaegu jooksmata, on lõbus vaadata.

Laadimistöõde lihtsustamiseks ja sujuvaks kulgemiseks peavad sead tundma ennast turvaliselt. Selleks on ajamiskoridorid vaja ehitada sellised, mis väldiksid tunglemist ja trügimist ning tagaksid sigadele pingevaba liikumise. Kõige lihtsam on sigade laadimist korraldada joonisel 3 kujutatud skeemi alusel. Ka töötajal on mugav, sest sead liiguvad peaaegu ise ja

Joonis 3. Sigade laadimist lihtsustav skeem

oma asukohta peab ta muutma vaid selleks, avada värav uue grupi sigade laskmiseks ootealale. Selline lahendus on parim nii sigadele kui ka töötajale.

Allikas: John Gadd “Correct layouts when moving pigs manually”, Pig Progress Jul 16, 2018

Külli Kersten
sigade jõudluskontrolli juht
Liia Taaler
andmetööluse juht

Tööjuubilarid

Selle aasta esimene pool on EPJs olnud rikas tööjuubelite poolest.

1. aprillil täitus **40** aastat töötamist jõudluskontrolli andmetöötles **Vaike Kongal**. Vaike on klienditeeninduse vanemana olnud asjatundlikuks ja tasakaalustavaks ühenduslülilik EPJ klientide, labori ja IT vahel – tema täpne, kiire ja rahulik suhtlemine aitab klientide andmed õigesti andmebaasi saada. Kolleegid tunnustasid teda 2017. aastal ja valisid ta aasta töötajaks.

Jõudluskontrolli spetsialist **Ludmilla Aan** saabus meile tööle samuti 1. aprillil, kuid vähem aega tagasi, tema on meil töötanud **25** aastat. Virumaa klientidele on Ludmilla asjatundlikkus uute teenuste kasulikkuse tutvustamisel hästi teada. Viimastel aastatel on tema hoole all ka Jõgevamaa kliendid ja osa Harjumaa karjakasvatajaid.

Toomas Remmel töötab EPJ peamajas jõudluskontrolli spetsialistina. Kui ta **20** aastat tagasi maikuu meile tuli, ei osanud ta ilmselt arvata, kui kauaks ta jõudluskontrolli tööle jääb. Igal juhul on EPJ sellest vaid võitnud, sest lisaks jõudluskontrolli infolehtede koostamisele-tõlkimisele on tema huumorimeel ja kalamehejutud kolleegidele toredaks vahelduseks igapäevatöös.

Peatehnoloogil **Eduard Pungal** täitus 1. juunil **45.** tööaasta laboris. Kolleegid hindavad tema täpsust ja põhjalikkust, ja selle kinnituseks valisid ta EPJ aasta töötajaks 2010. a. Tööjuubilar ise ütleb, et heas seltskonnas on 45 aastat möödunud kiiresti nagu üksainus päev.

Merle Lillik tuli meile tööle juunis **15** aastat tagasi jõudluskontrolli spetsialistik. Lisaks Tartu maa-

konna jõudluskontrolli klientide teenindamisele on ta töötanud ka teistes maakondades. Tema avatus uuendustele tööelus ja sportlik rõõmsameelsus tõid talle 2009. a kolleegidelt aasta töötaja tiitli.

Jõudluskontrolli spetsialist **Maila Kirs** tuli meile tööle samuti **15** aastat tagasi, juulikuus. Kõige paremini tunnevad tema rõõmsat ja sõbralikku meelt ilmselt Lääne- ja Raplamaa kliendid, kuid Maila on ka hinnatud esineja meie korraldatud koolitustel.

Muudatused labori personalis

Mais lahkus meilt töölt labori juhataja Mart Kuresoo. Möödunud aasta lõpus sai tal täis 45 aastat töötamist piimaanalüüside laboris, kus hinnati tema tehnilisi teadmisi ja soovi laborit arendada. Tema pikaaegset tööd labori juhatajana tunnustas Maaeluministeerium 2018. aastal hõbedase teenetemärgiga. EPJ tänab teda kauaaegse panuse eest jõudluskontrolli toimimisse ja soovib kõike head!

Labori personal on täienenud ka uute töötajatega. Võib-olla on meie kliendid juba märganud, et piimaproovide auto roolis on mõnel päeval kuus uus nägu – Rasmus Kond töötab juba üle poole aasta meil laboris analüütik-operaatorina ning täidab ka autojuhi kohuseid. Juunis lisandus laborisse veel üks analüütik-operaator – meile tuli tööle Margit Oja.

Muhedat

Selles hotellis, kus ma viimati ööbisin, olid käterätid nii pehmed ja kohevad, et oma kohvri sulgemiseks pidin päris kõvasti pingutama.

Puhh ei tahtnud üldse abielluda, kuid mõte mesinädalatest ajas ta hulluks...

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. Tuglase 12, 50094 Tartu linn

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762 526 3529
Harju-, Jõgeva-, Järva- ja Valgamaa klienditeenindaja	738 7751
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu-, Viljandi- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7753
Hiiu-, Ida-Viru-, Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu linn

Telefon	738 7726 510 9624
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Jõudluskontrolli spetsialistid maakonnas

Harjumaa	Maila Kirs	tel 509 4675		maila.kirs@epj.ee	
Harjumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816		ludmilla.aan@epj.ee	
Hiiumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204		maire.tamm@epj.ee	Mäe 2, Käina 3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816		ludmilla.aan@epj.ee	
Jõgevamaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816		ludmilla.aan@epj.ee	
Järvamaa	Merle Lillik	tel 516 7868		merle.lillik@epj.ee	Pärnu 58 II korrus, Paide K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816		ludmilla.aan@epj.ee	Neffi 2, Piira, Lääne-Virumaa E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	tel 509 4675	473 3007	maila.kirs@epj.ee	Jaani 10 I korrus, Haapsalu K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	tel 520 6231		evi.prins@epj.ee	
Pärnumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204		maire.tamm@epj.ee	
Pärnumaa	Maila Kirs	tel 509 4675		maila.kirs@epj.ee	
Raplamaa	Maila Kirs	tel 509 4675		maila.kirs@epj.ee	Kuusiku tee 6, Rapla E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	tel 5332 4204		maire.tamm@epj.ee	Kohtu 10, Kuressaare E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	tel 516 7868	738 7739	merle.lillik@epj.ee	F. Tuglase 12-215, Tartu 1. ja 3. E 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	tel 520 6231		evi.prins@epj.ee	
Viljandimaa	Merle Lillik	tel 516 7868	433 3713	merle.lillik@epj.ee	Vabaduse plats 4-317, Viljandi T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	tel 520 6231		evi.prins@epj.ee	Liiva 11 II korrus, Võru T 9.00-15.00